

Åbningstale til AC's konference "det frie valg eller det frie fald" den 14. april 2010

1. Generel velkomst

Velkommen til alle I deltagere, som har vist interesse for vores nye undersøgelse ved at møde op i dag.

Særlig velkomst til vores mange indledere og paneldeltagere og til Joakim Boll fra Rambøll Management, som har medvirket aktivt til at vi i AC har kunnet udarbejde den nye analyse, som meget sigende for de nyuddannedes situation er tituleret "det frie valg eller det frie fald"?

Også velkommen til dagens ordstyrer, journalist Jakob Rosenkrans Larsen fra DR2.

Vi har lavet et meget intensivt program med en række forskellige vidnepaneler for at komme tilstrækkeligt rundt om en meget kompleks men også meget samfundsvigtig problemstilling, nemlig hvordan er overgangen fra studier til job, hvilke problemer er der, og hvad kan vi sammen gøre for at formindske barriererne?

Vores vidnepaneler afspejler også den kvalitative metode, som vi har brugt i vores nye undersøgelser. Således har det været altafgørende, som jeg har forstået det, at de mange specialestuderende eller nyuddannede fra 12 forskellige studieretninger har vist både vilje og evne til at sætte ord på deres erfaringer fra studietiden og overgangen til det første akademikerjob. En del af jer, der har medvirket, er her også i dag som vidner eller i salen. I skal have en helt særlig tak for jeres bidrag, senest som interviewpersoner i mediernes ganske omfattende interesse for vores nye undersøgelse.

2. Hvorfor er vores nye undersøgelse af betydning, og hvad er AC's rolle i forhold til at skaffe ny viden?

- AC's rolle som hovedorganisation er at fremme Danmarks udvikling til et konkurrencedygtigt videnssamfund og et bæredygtigt velfærdssamfund. Det er også at sikre, at vores medlemmer og de kommende medlemmer – de nuværende studerende – aktivt kan udnytte deres potentialer
- Det har gjort, at uddannelsespolitikken, uddannelsernes kvalitet og arbejdsmarkedets evne til at anvende akademikernes store ressourcer er og har været hovedhjørnestene i AC's analytiske og politiske arbejde.
- En undersøgelse af overgangen fra studium til den første tid på arbejdsmarkedet er helt inde i kernen af dette interesseområde. Vores nye undersøgelse skal bl.a. ses i forlængelse af en tidligere AC-undersøgelse i samarbejde med Rambøll, som vi offentliggjorde i 2007 og i forlængelse af tilsvarende undersøgelser fra forskellige universiteter og andre højere læreanstalter. Jeg kan også nævne humanistundersøgelsen fra 2008 i samme moment.
- Midlerne til undersøgelsen blev oprindeligt ansøgt på et tidspunkt, hvor vi havde en meget lav dimittendledighed. Vi ville undersøge, hvorfor der stadig var et antal hundreder i ledighed – selv i gode tider – og om der var noget i selve overgangsfasen eller i studierne opbygning, som kunne skabe en vis overledighed.
- Siden vi gik i gang med undersøgelsen, har arbejdsmarkedet ændret sig radikalt. Nu står vi med frygt for .....
- Vi har ikke råd til det ressourcspild det er, menneskeligt og økonomisk, hvis der som i 2002-2004 sker det, at de nyuddannede blot uddannes til længerevarende ledighed, dequalificering eller meningsløs aktivering.
- Undersøgelsen fortæller ikke alene noget om overgangsvanskelighederne. Den er også afspejling af uddannelsesinstitutionernes overgang de sidste 20 år fra at være uddannelser for de få til at være uddannelser for de mange. Hvad giver det af udfordringer? Særligt for de unge, som gik i kast med et længerevarende studium i håbet om, at det efterfølgende kunne anvendes på en god måde på arbejdsmarkedet? Og hvad betyder denne masseproduktion for universiteternes selvforståelse og for studierne indretning, teoretisk kerne og opbygning? Jeg mener med andre ord, at undersøgelsens resultater

på en række områder egner sig godt til nye og mere forpligtende diskussioner om universitetsuddannelsernes kvalitet, varighed og samspil med den praktiske erfaringsopbygning. Det vil jeg vende tilbage til.

- Jeg mener godt man kan sige, at undersøgelsen er unik ved, at den ser hele forløbet fra studiestart og til det første år på arbejdsmarkedet i et samlet perspektiv. Nemlig set fra de studerendes/kandidaternes side. Vores kvantitative og kvalitative analyser fanger – ved at kigge tilbage – mulige sammenhænge mellem arbejdsmarkedets situation, og hvad der skete i hele studietiden. Joakim og Louise vil i næste seance komme dybere ind i hvilke resultater, denne såkaldt forløbs-synsvinkel har givet. Det er meget nemmere for os, der nu ser på data og ser det hele lidt fra oven at få øje på, hvor der er nogle barrierer, end hvis man var den enkelte nye studerende, som skulle kigge fremad og selv finde ud af, hvilke veje der var de bedst fremkommelige til succes på arbejdsmarkedet.

3. Nu vil jeg gerne sige noget om kravet om stadig hurtigere studietider og om uddannelsernes kvalitet.

- De seneste 3 dage har jeg haft lejlighed til at udtale mig til forskellige medier om undersøgelsens konklusioner og perspektiver m.h.t. hvilke baggrunde, der giver den bedste start på arbejdsmarkedet. Jeg har sagt det på den måde, at undersøgelsen i den grad stiller spørgsmålstejn ved om hurtigst muligt igennem studiet også er bedst muligt igennem studiet – for det store flertal. Undersøgelsens resultater m.h.t. arbejdsgivernes krav til dobbeltkvalificering vil jeg ikke gå i dybden med nu, men det kalder på eftertanke i et politisk klima, hvor alle tilsyneladende er enige om, at endnu strammere krav til de studerende og til studietider må være vejen frem.
- Igennem de senere år, har vi set en række stramninger og tiltag, der alle har til hensigt at skabe incitament hos studerende og hos universiteter på at få de studerende igennem uddannelserne så hurtigt som muligt.
- Nok er de økonomiske incitament rettet mod universiteterne, men denne undersøgelse viser, at de studerende er meget påvirket og opmærksom på det pres der lægges på at blive færdig inden for normeret tid. Det er simpelthen blevet "fy, fy" ikke at blive færdig inden for normeret tid.

- Hvad mange politikere og studerende derimod ikke er opmærksomme på er, at der fra deres fremtidige arbejdsgivere er håndfaste krav om, at den nyuddannede sideløbende med sit studie har opbygget et CV gennem relevante studiejobs. Alt for mange dimittender bliver først opmærksom på dette krav, når det er for sent – dvs. når deres studietid er ved at være forbi.
- Med de økonomiske incitamentsstrukturer, der er lagt ned over universiteterne, er det kun naturligt, at studiemiljøerne gør deres til, at de studerende prioriterer deres studie over alt andet.
- Sat på spidsen: Skal vi have de studerende hurtigt igennem for at få dem hurtigt over i dagpengesystemet? Eller skal vi have de studerende igennem på en sådan måde, at de også har et interessant CV når de dimitterer, og som kan bringe dem hurtigt i job?
- Regeringens arbejdsprogram 2010 byder på endnu et pres for at få de studerende hurtigere igennem ved at ramme dem på deres pengepung. Det fremgår af arbejdsprogrammet, at regeringen vil vurdere mulighederne for at justere SU-systemet, så de studerende tilskyndes til at færdiggøre deres uddannelser tidligere.
- AC vil advare mod en sådan afkorting af SU for at presse studerende til at blive hurtig færdig. For vi risikerer, at de nok bliver hurtigere færdige med deres uddannelse, men også at vi gør det urimeligt svært for de nyuddannede at finde arbejdsgivere, der vil ansætte dem. Med dronningens ord – "Det kan vi ikke være bekendt!".
- Den markante vækst på universitetsuddannelserne giver en særlig udfordring i at give undervisning til studerende med indbyrdes stor spredning i forudsætninger. Men studentervæksten betyder også, at der på uddannelserne opstår en ny type studerende, som har andre forventninger til uddannelsens anvendelighed, end den mere klassiske studerende.
- AC og DI gennemførte sidste forår en fælles konference, hvor vi fremlagde en række indicier på vigende kvalitet i universitetsuddannelserne. Lad mig nævne nogle af de indicier vi præsenterede på konferencen:
  1. Taxametersystemet skaber incitament hos universiteterne på at producere STÅ (studenterårsværk) med risiko for kassetækning til følge.
  2. Nyuddannede kandidaters niveau er

faldet de seneste fem år. 3. Kvaliteten af de studerende påvirker kvaliteten af studiemiljøet.

- Det giver sig selv, at vi var særdeles tilfredse med, at det endelig lykkedes at få løftet det laveste taxameter ved sidste efterårs finanslovsforhandlinger. Det var påtrængt, men vi må desværre samtidig erkende, at træerne ikke vokser ind i himlen. Også uddannelser på de to andre taxametre er nødlidende.
- Vi forsætter derfor samarbejdet med DI, og Danske Studerendes Fællesråd er nu også gået med i en fælles indsats for at sætte fokus på uddannelsernes kvalitet. Sammen afholder vi her i forsommeren et fremtidsseminar, hvor de fire parter DI, AC, DSF og universiteterne skal drøfte uddannelseskvalitet og forhåbentlig få en fælles forståelse af, hvilke kvalitetsparametre der, så at sige, skal kigges efter, når vi taler uddannelseskvalitet

4. Den stigende akademikerledighed og problemerne på beskæftigelsesområdet

- I eftermiddag skal vi i særlig grad drøfte udfordringerne m.h.t. den kraftigt stigende dimittendledighed og vanskelighederne i det beskæftigelsespolitiske system og gøre noget væsentligt ved problemet. Jeg vil her fremhæve – set fra helikopterperspektivet – hvor usammenhængende det virker ifølge vores nye undersøgelse, når de unge skal bevæge sig fra en studenterstatus til dimittendstatus. Der tales i undersøgelsen om en form for "Berlinmur", der er mellem de 2 verdener. Måske også i menneskesynet, hvor de nyuddannede meget hurtigt skal møde en systemtankegang i det beskæftigelsespolitiske system, som er fundamentalt anderledes end tilgangen i de sidste studieår, hvor man i den grad har taget ansvar for egen udvikling og niveau. Jeg håber, at vi får lejlighed til at drøfte, hvordan man kan lave nogle åbninger i den Berlinmur.
- Jeg vil også kort nævne, at man nu går i gang med en ny akademikerkampagne for igen at prøve at bringe flere nyuddannede i job. I vores akademikerkampagne fra 2004-2007 lykkedes det jo at få 4.000 flere akademikere ud i små og mindre virksomheder. Vi fik også afprøvet en række nye samarbejdsmetoder og måder at markedsføre værdien af højtuddannede. AC har overfor regeringen fremlagt en række forslag til yderligere styrkelse af denne indsats.

Vi er kommet igennem med afprøvning af op til seks måneders udslusning via uddannelsesinstitutionerne, som nu er gået i gang. Der er brug for, at dette forsøg også kører videre i 2011, men der er også brug for, at regering og Folketing meget snart relancerer den med succes afprøvede isbryderordning, som kan give nye kompetencer til både private og offentlige virksomheder og samtidig give nyuddannede en god start på arbejdslivet.

Med disse ord vil jeg igen udtrykke håbet om en god konferencedag, som forhåbentlig kan give os fælles ideer til løsninger på de mange udfordringer vi står overfor.

Jeg vil herefter give ordet til dig, Jakob Rosenkrands